

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

THE METHODOLOGICAL AND ORGANIZATIONAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT THE ACCOUNTING AND THE REPORTING IN UKRAINE

Микола СТАСИШЕН,
доктор економічних наук
Державний економіко-технологічний університет
транспорту, Київ

Mykola STASYSHEN,
PhD Economics,
State Economic and Technology University of
Transport, Kyiv

Прийняття Верховною Радою Закону «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 12 травня 2011 року № 3332-VI започаткувало революційні зміни в постановці бухгалтерського обліку в нашій державі [1]. Законом передбачається застосування в Україні Міжнародних стандартів обліку і фінансової звітності. А такі заходи будуть сприяти зростанню інвестиційної привабливості України за рахунок зближення зі світовим економічним співтовариством, залученню інвестицій та світових наукових досягнень в економіку нашої держави, упорядкуванню корпоративного управління, удосконаленню системи розкриття інформації для користувачів звітності. Проте запровадження Міжнародних стандартів є непростю справою. Воно буде вимагати значних зусиль бухгалтерів, аудиторів, державних органів управління, вищих навчальних закладів та значних витрат матеріальних і фінансових ресурсів.

Зазначені події пов'язані з необхідністю координації дій законодавчих, урядових та корпоративних структур, окремих суб'єктів господарювання, потребою управління процесом з метою недопущення помилок та подолання перешкод, що можуть виникнути на цьому шляху. Така ситуація вимагає здійснення попередніх наукових досліджень організаційних і методологічних аспектів, які сприяли б успішності здійснюваних процесів. Ці проблеми становлять основу даного дослідження.

В сучасних умовах людей, які мають спеціальність «Облік і аудит», високо цінують в Україні та за кордоном. Їм пропонують, крім посад бухгалтера й аудитора, – керівника суб'єкта господарювання, керівника служб фінансової, економічної, аналітичної, управлінської обліку, менеджера тощо. При цьому міжнародна спільнота високо оцінює можливості кваліфікованих бухгалтерів у створенні доданої вартості для бізнесу та зниженні витрат, у впливі на чинники рентабельності. Фахівці з обліку забезпечують доступ до фінансування для компаній та покращують баланс компанії в цілому. Імідж бухгалтера як простого рахівника давно відійшов у минуле. Тепер професія бухгалтера впевнено ввійшла до зали засідань ради директорів [2].

Важливими якостями фахівців бухгалтерського обліку є служіння громадським інтересам, відновлення довіри акціонерів та забезпечення довгострокового стійкого росту капіталів [3]. П. Мішель наводить інформацію про те, що експерти визнали управління ризиками та внутрішнім контролем серед найнеобхідніших в перспективі навичок фахівців з бухгалтерського обліку, що передбачає створення ними суттєвішого нагляду і контролю в регулятивному середовищі, яке все більше глобалізується та допоможе компаніям ефективніше керувати ризиками. Він вважає, що в міру накопичення досвіду з управління ризиками, внутрішнього контролю та прийняття стратегічних рішень фахівці з бухгалтерського обліку займуть центральне місце в бізнесі. Тут же наводиться думка керівництва всесвітньої Асоціації присяжних сертифікованих бухгалтерів (ACCA) про те, що коли світова економіка знову розпочне зростати, то на

передній план вийде вплив професіоналів бухгалтерського обліку на всі національні економіки, особливо на ринки, що розвиваються. Вони допоможуть створити інфраструктуру та розробити кодекси корпоративного управління, що здатні запровадити стійкі й соціально відповідальні методи ведення бізнесу.

Міжнародна конференція «Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аудиту і аналізу в контексті євроінтеграції», яка відбулася в травні 2011 року в Одесі, наголосила на необхідності подальшого упорядкування податкового законодавства в напрямі його наближення до бухгалтерського обліку на основі МСФЗ [4]. Там рекомендовано здійснити заходи щодо підвищення статусу саме бухгалтерського обліку, оскільки нівелювання його ролі, що відбулося в останні роки через перебільшену роль податкової сфери, не сприяє якісному складанню фінансової звітності й ефективному управлінню власністю. Отже, необхідно на законодавчому рівні закласти основи для ліквідації дисбалансу між обліковою системою і сферою оподаткування. Крім того, урахувавши ситуацію фінансово-економічної кризи, в якій сьогодні знаходяться вітчизняні підприємства, необхідно на державному рівні забезпечити прийняття заходів щодо зниження податкового навантаження і зменшення тиску податкових органів в частині його виконання на всіх суб'єктах господарювання на період стабілізації економіки.

Наведені матеріали ще раз підтверджують важливість бухгалтерського обліку і звітності та фахівців з цих дисциплін для сталого розвитку світової економіки, економічного використання обмежених матеріальних ресурсів, для зростання добробуту людства.

Для виконання функцій бухгалтерського обліку та забезпечення ролі фахівців з обліку особливо велике значення мають саме Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), які охоплюють також стандарти бухгалтерського обліку [6].

У передмові до перекладу МСФЗ (2009 рік) українською мовою зазначено, що Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО) розробила в інтересах суспільства єдину систему високоякісних зрозумілих,

прийнятних, глобальних стандартів бухгалтерського обліку, які вимагають якісної, прозорої та зіставної інформації у фінансових звітах загального призначення. МСФЗ установлюють вимоги до визнання, оцінки, подання й розкриття інформації під час розгляду операцій та подій, які є важливими у фінансових звітах загального призначення.

Фінансові звіти складаються багатьма суб'єктами господарювання і надаються зовнішнім користувачам у різних країнах світу. І хоча такі фінансові звіти можуть виглядати подібними, вони відрізняються один від одного через соціальні, економічні та законодавчі особливості, притаманні кожній країні. Крім того, при встановленні національних вимог беруться до уваги потреби різних користувачів фінансових звітів.

Комітет з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку прагне зменшити ці відмінності шляхом гармонізації регулюючих положень, стандартів бухгалтерського об-

Закон України про застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності викликає революційні зміни в постановці бухгалтерського обліку і звітності в країні. Така ситуація вимагає здійснення попередніх досліджень з методологічних та організаційних аспектів розвитку обліку і звітності, які сприяли б успішності здійснюваних процесів та запобігали допущенню помилок. Результати таких досліджень відображені в статті.

The law of Ukraine of the using of the International standards of the financial reporting caused the revolutionary changes in putting of the business accounting and the reporting in the country. Such situation demands the realization of the previous researches by methodological and organizational aspects of the developing the accounting and the reporting which would be instrumental in progress of the carried out processes and warn the making of the mistakes. The results of such researches are represented in the article.

ліку та процедур, пов'язаних зі складанням і поданням фінансових звітів. Подальшої гармонізації найкраще можна досягти шляхом зосередження уваги на фінансових звітах, які складаються з метою надання інформації, корисної для прийняття економічних рішень.

РМСБО вважає, що фінансові звіти, складені з такою метою, відповідають загальним потребам більшості користувачів. А пояснюється це тим, що майже всі користувачі приймають економічні рішення, наприклад, з метою:

- а) визначити, коли купувати, утримувати або продавати інвестиції в капітал;
- б) оцінити управління та підзвітність управлінського персоналу;
- в) оцінити спроможність суб'єкта господарювання сплачувати заробітну плату та надавати інші виплати своїм працівникам;
- г) оцінити забезпеченість сум, позичених суб'єктові господарювання;
- г) визначити податкову політику;
- д) визначити суми прибутку та суму дивідендів, що підлягають розподілу;
- е) підготувати та використати статистику національного доходу;
- є) регулювати діяльність суб'єкта господарювання.

Запропоновані підходи розроблені з метою використання в умовах існування різних моделей бухгалтерського обліку та концепцій капіталу і його збереження.

Заслуговує на увагу детальний розгляд Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]. Цим Законом встановлено, що в Україні розпочнеться офіційне запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності. При цьому передбачається використання Міжнародних стандартів не як основи для розроблення національних нормативних документів, а «запровадження у чистому вигляді». Зазначеним Законом вводиться поняття «міжнародні стандарти фінансової звітності» та врегульовано порядок застосування міжнародних стандартів фінансової звітності деякими суб'єктами господарювання.

Оперативно відгукнулася на проблеми МСФЗ газета української бухгалтерії «Бухгалтерія» [5]. Автори статті з позиції головного бухгалтера суб'єкта господарювання виясняють, яким чином необхідно буде виконувати вимоги Закону України від 12.05.2011 № 3332-VI, за який період слід подавати перший звіт згідно з вимогами МСФЗ, як уникнути порушень, викликаних запізненням надходжень змін до МСФЗ, як конкретно здійснити перехід на нові стандарти. Безперечно, коментарі газети доречні та своєчасні.

Важливим положенням Закону є те, що всі підприємства, які перейдуть на міжнародний формат складання фінансової звітності, паралельно складати таку звітність у національному форматі вже не зобов'язані.

Метою статті є наукове обґрунтування пропозицій із методологічних та організаційних аспектів розробки й оцінки заходів щодо запровадження МСФЗ та очікуваних результатів як основи подальшого розвитку обліку і звітності в Україні.

Як свідчить аналіз публікацій за темою, проблема запровадження в Україні Міжнародних стандартів фінансової звітності на сьогодні не нова. Пояснення цьому подані на сайті Мінфіну України за 20.01.2010 року [8]. Тут, зокрема, йдеться про те, що економічна ситуація, яка склалася за період становлення незалежності нашої держави та входження її до світової спільноти, потребує значних структурних змін, а також зумовлює закономірну необхідність масштабного реформування системи бухгалтерського обліку і звітності. Реформування бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів, створення нової нормативної бази бухгалтерського обліку вимагає вирішення цієї проблеми на національному рівні.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) на даний момент є ефективним інструментом підвищення прозорості та зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для визначення доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань, надає можливість об'єктивно розкривати і віддзеркалювати існуючі фінансові ризики у суб'єктів, які звітують, а також порівнювати результати їх діяльності в цілях забезпечення адекватної оцінки їх потенціалу та ухвалення відповідних управлінських рішень. Крім того, МСФЗ якісно впливають на можливості керівництва у сфері управління організацією і надають значні переваги перед конкурентами.

Переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами дійсно є, вони незаперечні для більшості користувачів фінансової звітності. МСФЗ можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки і світових господарських зв'язків. Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно з МСФЗ, роблять її адекватнішою і здатною відобразити істинний майновий стан організації. У зв'язку з цим цінність МСФЗ важлива не тільки для іноземних, а й для національних інвесторів. Це ще раз підтверджує

необхідність і корисність процесу впровадження МСФЗ для всіх секторів економіки України.

Особливість сучасного етапу запровадження в Україні міжнародних стандартів обліку і звітності розкрито в Меморандумі про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні Міжнародних стандартів фінансової звітності між Міністерством фінансів України та Національним банком України, який поданий на сайті Мінфіну від 10.06.2011 року (в подальшому – Меморандум) [9].

В Меморандумі, зокрема, йдеться, що Мінфін і Нацбанк на основі усвідомлення необхідності застосування МСФЗ в Україні як важливого заходу з підвищення інвестиційної привабливості національної економіки і поглиблення євроінтеграції, подальшого реформування бухгалтерського обліку, а також забезпечення виконання завдань Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», Законів України «Про Національний банк України» та «Про банки і банківську діяльність», заходів Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні домовилися про таке:

1. Координувати діяльність у сфері запровадження МСФЗ в Україні для забезпечення їх застосування окремими категоріями суб'єктів господарювання, визначеними законодавством, починаючи з 2012 року, поклавши на Міністерство фінансів України функції основного координатора.

2. Докладати максимум зусиль для успішної реалізації заходів із запровадження МСФЗ в Україні, що відображені в додатку до Меморандуму.

3. Запропонувати приєднатися до Меморандуму органам влади, громадським організаціям та іншим заінтересованим особам, які поділяють закріплені ним домовленості та готові долучитися до виконання заходів із запровадження МСФЗ в Україні.

Заходи щодо застосування МСФЗ в Україні, що подані в Додатку, передбачені лише на 2011 рік. Тобто це першочергові заходи. І ось серед них в додатку першими наведено заходи щодо розробки концепції методологічного регулювання бухгалтерського обліку відповідно до МСФЗ. Постановка цього питання першим, безперечно, цілком логічна. Адже методологія – це сукупність дослідницьких процедур, техніки та методів, у тому числі й прийомів збору та обробки техніко-економічних, екологічних і соціальних даних. Вона є інструментом пошуку нових знань для побудови відповідних економічних моделей.

При здійсненні таких досліджень насамперед необхідно визначити їх мету і завдання. На нашу думку, мета і завдання досліджень уже втілені в самому змісті заходів. Але оскільки перед країною стоїть завдання застосувати міжнародні стандарти фінансової звітності, котрі, як ми переконані самі і переконуємо інших, є досить досконалими та логічно побудованими, то немає чого мудрувати, а потрібно брати готові стандарти і використовувати їх так, як ми використовуємо Міжнародні стандарти аудиту в якості національних. Інша справа, що для цього необхідно прийняти Закон України та привести у відповідність всі інші причетні до нього нормативно-правові акти, особливо Податковий кодекс.

При цьому доречно зазначити, що в Європейському Союзі МСФЗ прийняті як єдині стандарти для всіх його країн, а Сполучені Штати Америки та Російська Федерація, які до цього часу вагалися, чи прийняти ім Міжнародні стандарти фінансової звітності, однозначно повідомили про їх прийняття. Таким чином, Україні немає чого сумніватися у важливості та своєчасності переходу на міжнародні стандарти, які фактично вже стали документом глобального значення.

Такий спрощений підхід до запровадження МСФЗ зовсім не означає, що сам перехід буде простим. Адже МСФЗ побудовані так, що зникає необхідність ведення податкового і навіть управлінського обліку. Отже, це буде грандіозна ломка чинної системи обліку і звітності. З боку оподаткування потрібно його подальше і принципове зближення з МСФЗ. В сучасних умовах, коли Податковий кодекс України вимагає зосередження зусиль не на економіці, а на взаємних відносинах із податковими службами, накладки і зміни в постановці обліку і звітності не здаватимуться легкими. При цьому не можна забувати, що запровадження МСФЗ в перший рік буде вимагати приведення показників до порівнянності за два минулих роки [1]. Практики бухгалтерського обліку в бізнесі не сумніваються в тому, що багато бухгалтерій на перших порах ще будуть паралельно здійснювати облік за нині чинною системою.

Положення МСФЗ змінюються дуже часто, українські фахівці не встигають своєчасно їх перекласти українською та використати в практичній діяльності. Так, одна з найважливіших їх складових – Концептуальна основа – у новому варіанті набрала чинності восени 2010 року. Отже, МСФЗ-2009 містять

Концептуальну основу, що вже втратила чинність. З одного боку, можна вважати позитивним той процес, що триває удосконалення МСФЗ і його зупиняти не варто. З другого – необхідність хоча б кожного піроку роботи повний переклад напрацювання змін до МСФЗ та публікації їх окремими брошурами, а щомісячно – тезисно повідомляти в журналах про зміни. Цю функцію в державі найлегше з організаційних і фінансових можливостей могло б здійснювати Міністерство фінансів України.

Особливістю використання МСФЗ є те, що обліково-звітні процеси повинні бути переорієнтовані з нормативного регулювання облікового процесу на бухгалтерську звітність. В цьому випадку МСБО навіть не розглядають кореспонденцію рахунків. Ще однією особливістю обліку, який здійснюється у світі за міжнародними стандартами, є відсутність Плану рахунків. Водночас фахівці з обліку країн, що створилися на пострадянському просторі, не можуть уявити впорядкований облік без плану рахунків та відповідної кореспонденції рахунків.

План рахунків України охоплює в основному всі питання МСБО і МСФЗ. При цьому він безпосередньо пов'язаний зі звітністю. Так, рахунки першого класу Плану подають інформацію для підготовки першого розділу балансу, другого класу – другого розділу і так далі. Це досить упорядкована система, зручна для використання, а також придатна для застосування в комп'ютерному вигляді.

Ми вже виступали із пропозицією, щоб країни, які застосовують МСБО, використовували постійну і строго однакової форми звітність [7]. Тепер вважаємо доцільним запропонувати запровадження МСБО Плану рахунків. Зокрема, досвід України свідчить, що така система є досить досконалою і сприяє виразнішому оформленню кореспонденції рахунків.

Передбачаються складнощі із запровадження окремих положень МСФЗ. Так, автори стандартів бачать перевагу оцінки активів за справедливою вартістю, а українські фахівці впевнені в перевазі оцінки їх за історичною собівартістю. Крім того, щоб оцінювати активи за справедливою вартістю, необхідна розвинута ринкова інфраструктура, а в нас її немає.

МСФЗ мають на озброєнні підходи суттєвості показників, подій, фактів. Для чинної системи обліку і звітності України несуттєвих показників, подій та фактів не існує. В цьому випадку повинні використовуватися судження фахівця з обліку, а наші фахівці не сприймають такого підходу до бухгалтерських операцій та подій.

Тепер облік та оформлення звітності суб'єкти господарювання здійснюють за допомогою комп'ютерних технологій. Безперечно, що деякі процеси можуть бути використані і в майбутньому. Наприклад, процес роботи із розрахунково-платіжними відомостями. Проте для цілого комплексу МСФЗ потрібна спеціальна комп'ютерна програма, яку необхідно готувати вже зараз.

В Україні на шляху запровадження МСФЗ може виникнути особлива ситуація із власністю на майно суб'єктів господарювання. Адже через правові порушення із придбанням цих об'єктів (наприклад, різного виду рейдерські захоплення, інші силові методи, перехід майнових прав методами шахрайства, оформлення придбання на ім'я третіх осіб – родичів, соратників тощо) багато об'єктів господарювання не мають прозорих власників, приховується їх корпоративна та юридична структура, не подається схема керівництва та підпорядкування.

Меморандум про взаємодію передбачає співробітництво з Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності щодо запровадження в Україні МСФЗ. Цей напрям має особливе значення, тому що Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ) та її органи, в тому числі й РМСФЗ, підтримують зв'язки лише із професійними організаціями. А в Україні переважає державне регулювання обліку, тому така ситуація могла б ускладнити проблему запровадження МСФЗ.

Незважаючи на те, що МСФЗ не передбачає Плану рахунків та форм фінансової звітності, Меморандум про взаємодію планує удосконалити ці інструменти бухгалтерського обліку та пристосувати їх до Міжнародних стандартів. Отже, державні органи управління фінансово-економічними процесами України схильні до творчого застосування та удосконалення МСФЗ, що, на нашу думку, свідчить про їх науково-системний підхід до вирішення справи. Підтвердженням цього є і розроблений план заходів щодо застосування МСФЗ, який охоплює переклад нових варіантів МСФЗ, забезпечення інформаційної підтримки застосування МСФЗ, формування інформаційно-аналітичної бази з питань застосування стандартів, узагальнення досвіду застосування міжнародних стандартів у Європейському Союзі та країнах з перехідною економікою, підвищення кваліфікації бухгалтерів та забезпечення високого рівня спеціалістів з бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання, що складатимуть фінансову звітність за МСФЗ тощо.

Що стосується кваліфікації бухгалтерів, то на сьогодні в Україні спостерігається гострий дефіцит висококваліфікованих спеціалістів, які знають Міжнародні стандарти фінансової звітності та володіють англійською мовою. В сучасних умовах багато корпоративних структур орієнтуються на залучення професійних бухгалтерів. За кордоном та в Україні професійні кваліфікації об'єднують у собі не лише вищу освіту і практичний досвід, а й такі кваліфікаційні вимоги до бухгалтера професіонала, як система екзамменування і підтвердження знань. Всеукраїнська громадська організація Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ) з 1997 року запровадила сертифікацію членів Федерації, а з 2002 року – міжнародну сертифікацію CIPA, що базується на МСФЗ. Зазначена організація орієнтується на вимоги стандартів освіти для професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів щодо постійного професійного розвитку.

Щоб стати сертифікованим міжнародним професійним бухгалтером (CIPA), кандидат повинен мати диплом про вищу освіту, щонайменше три роки стажу роботи, бути членом ФПБАУ, а також скласти іспити із дисциплін: Фінансовий облік 1, Управлінський облік 1, Податки і право, Фінансовий облік 2, Управлінський облік 2, Фінанси, Аудит. Фахівець рівня CIPA має професійні знання та аналітичні вміння у сфері фінансового і управлінського обліку, фінансів, аудиту. При цьому для кандидатів проводяться заняття і тренінги. Отже, навіть для пересічного бухгалтера така програма прийнятна та корисна з багатьох професійних міркувань.

Як впливає із зазначеної інформації, не передбачається вивчення професійними бухгалтерами англійської мови, а тому доведеться використовувати інші навчальні системи. Зокрема, для тих, хто має потребу в достатніх знаннях англійської, ACCA (Асоціація присяжних сертифікованих бухгалтерів), яка має офіс у Києві, пропонує ICFE, Кембриджський сертифікат англійської мови з питань фінансів (www.accaglobal.com/af).

Міжнародна конференція [4] рекомендувала Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України із залученням широкого кола зацікавленої громадськості продовжити роботу щодо розробки і впровадження Національної системи підвищення кваліфікації бухгалтерів, яка б була спрямована на адаптацію до міжнародних стандартів і забезпечила безперервне професійне навчання.

ВИСНОВКИ

Безперечною у системі підготовки та перепідготовки бухгалтерських кадрів є необхідність у переконанні, що введення МСФЗ – неминуче, а тому до цього краще готуватися заздалегідь.

Дослідження окремих проблем розвитку обліку і звітності шляхом запровадження МСФЗ в Україні дають нам підстави зробити висновок про те, що це важливий і необхідний процес. При цьому автор сподівається, що порушені питання зацікавлять професіоналів та долучать їх до вирішення низки проблем, які при цьому можуть виникати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 12 травня 2011 року № 3332-VI (із коментарем О. Кушини) // *Бухгалтерія*. – 20 червня 2011 р. – № 25 (960). – С. 12-13.
2. Развитие бухгалтера будущего // *Школа професійного бухгалтера*. – 2010. – №12 (118). – С.4.
3. Перри Мишель. Уникальная возможность // *Школа професійного бухгалтера*. – 2010. – №12 (118). – С.8.
4. Международная конференция «Перспективы развития бухгалтерского учета, аудита и анализа в контексте евроинтеграции», пресс-релиз // *Школа професійного бухгалтера*. – 2011. – №6. – С.2-5.
5. Липинский В. МСФЗ: вже тут і вже зараз // *Бухгалтерія*, 2011, № 28 (963). – С. 8-9.
6. Міжнародні стандарти фінансової звітності – 2009. Переклад з англ. / За ред. С. Ф. Голова. Том 1 і 2. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2009. – 3266 с.
7. Стасишен М., Ярмоліцька О. Проблеми обліку і звітності в Україні // *Економіст*. – 2011. – № 6. – С. 44-47.
8. Міністерство фінансів України: Міжнародні стандарти фінансової звітності (від 20.01.2010). – Інтернет-ресурс: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=924108:cat_id=92408
9. Міністерство фінансів України, Національний банк України: Меморандум про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні Міжнародних стандартів фінансової звітності (від 10.06.2011). – Інтернет ресурс: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=2953368:cat_id=295335.